Politinė reklama

2023 m. kovo 5 d. savivaldybių tarybų ir merų rinkimai

TEISĖS IR TYRIMŲ SKYRIUS
Patarėja Estera Miežytė
2022-11-18

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA

Turinys

1. Politinę reklamą reglamentuojantys teisės aktai
2. Politinės reklamos ir kitos sąvokos
3. Išorinė politinė reklama
4. Politinės reklamos žymėjimo reikalavimai
5. Kas laikoma politine reklama ir kas nelaikoma politine reklama
6. Draudimas vykdyti rinkimų agitaciją naudojantis tarnybine padėtimi
7. Kompromituojančios informacijos skelbimas ir atsakomoji nuomonė
8. Rinkimų agitacijos draudimas
9. Draudimas papirkti rinkėjus

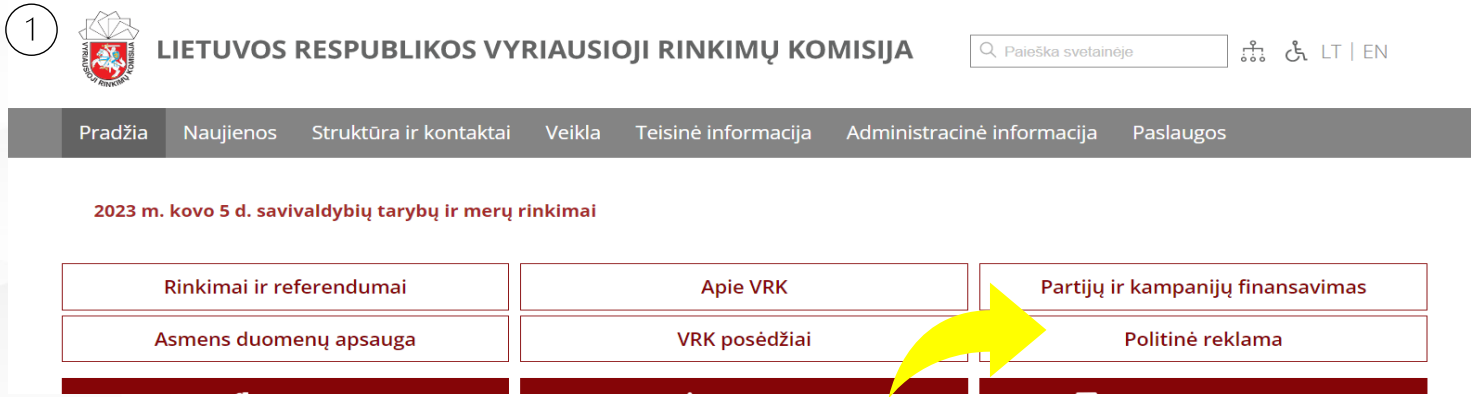
Kuo vadovautis?

- Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinis įstatymas (įsigaliojo 2022 m. rugsėjo 1 d.)

VRK sprendimai, reglamentuojantys politinės reklamos skleidimą:

- Dėl Rekomendacijų dėl politinės reklamos skleidimo ir vertinimo patvirtinimo
- Dėl Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo
- Dėl Išorinės politinės reklamos taisyklių patvirtinimo

1

2

Sąvokos

- Politinė reklama – valstybės politiko, politinės **organizacijos**, jos nario, rinkimų politinės kampanijos dalyvio, **kandidato***, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp rinkimų politinių kampanijų skleidžiama **teigiama ar neigiama** informacija, kuria siekiama **daryti įtaką rinkimų rezultatams** ar paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė **organizacija**, jos narys ar rinkimų politinės kampanijos dalyvis, **kandidatas,** taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.

(Rinkimų kodekso 95 straipsnio 1 dalis)

- Atlygintina politine reklama laikoma tokia politinė reklama, kuri rengiama, gaminama ir (ar) skleidžiama už užmokestį arba kuriai rengti, gaminti ir (ar) skleisti naudojami finansiniai resursai, pasitelkiami įprastai tokias paslaugas atlygintinai teikiantys asmenys.

(Rinkimų kodekso 95 straipsnio 2 dalis)

- Rinkimų politinės kampanijos dalyvis – asmuo arba politinė organizacija, kurie dalyvauja rinkimų politinėje kampanijoje ir yra Vyriausiosios rinkimų komisijos **įregistruoti** šio kodekso nustatyta tvarka.

(Rinkimų kodekso 65 straipsnio 1 dalis)

*Rinkimų kodeksas nepateikia „kandidato“ sąvokos, tačiau net ir kandidatui nepranešus apie savo kandidatavimą, jo veikla gali būti vertinama visu rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu.

Reikalavimai, taikomi politinei reklamai

- Su rinkimų politine kampanija susijusią atlygintiną politinę reklamą gali apmokėti **tik pats rinkimų politinės kampanijos dalyvis**.

(Rinkimų kodekso 95 straipsnio 3 dalis)

Atlygintina politinė reklama turi būti:

- **aiškiai atskirta** nuo kitos skleidžiamos informacijos Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka.
- **Nuo rinkimų politinės kampanijos pradžios** iki paskelbiant galutinius rinkimų rezultatus ji turi būti **aiškiai pažymėta** nurodant lėšų šaltinį Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka.

(Rinkimų kodekso 95 straipsnio 4 dalis)

Nepažymėta politinė reklama laikoma **paslėpta politine reklama**.

Politinė reklama, **pažymėta nesilaikant nustatytų reikalavimų**, ir **paslėpta politinė** reklama yra draudžiamos.

Už jų skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.

(Rinkimų kodekso 95 straipsnio 5 dalis)

Reikalavimai, taikomi politinei reklamai

- Rinkimų agitacija vykdoma laikantis Konstitucijos, šio kodekso ir kitų įstatymų, moralės, teisingumo, visuomenės darnos, sąžiningų ir garbingų rinkimų principų <...>.

(Rinkimų kodekso 93 straipsnio 1 dalis)

Draudžiama skleisti politinę reklamą:

1) jeigu jos skleidimas prieštarauja Konstitucijai ar kitiems įstatymams;

2) neatlygintinai, išskyrus specialiąsias ar diskusijų laidas;

3) pirmame periodinio spaudos leidinio puslapyje.

(Rinkimų kodekso 97 straipsnio 1 dalis)

Išorinė politinė reklama (1). Rinkimų kodekso 98 straipsnis

1. Išorinė politinė reklama šiame kodekse suprantama kaip reklama, kurios **įvairios specialios pateikimo priemonės** (ekranai, stendai, skydai, stulpai, vitrinos ir panašiai) **ir pritaikytos pateikimo priemonės** (pastatų sienos, langai, durys, stogai, laikinieji statiniai, transporto priemonės, oro balionai ir panašiai) **yra ne patalpose**.

Išorine politine reklama taip pat laikoma:

1) reklama, kurios pateikimo priemonė **yra patalpose** (vitrinose, langų ir (arba) durų vidinėse pusėse), tačiau ši reklama **matoma iš lauko pusės**;

2) **pastato ar transporto priemonės viduje** viešai pateikiama informacija (skelbimų lentos, iškabos ir panašiai).

2. Išorinė politinė reklama skleidžiama pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytas **išorinės politinės reklamos taisykles**. Savivaldybių institucijos gali reglamentuoti **išorinės politinės reklamos įrengimą savivaldybėse** tiek, kiek tai neprieštarauja šio kodekso ir Vyriausiosios rinkimų komisijos patvirtintų išorinės politinės reklamos taisyklių nuostatoms, laikantis rinkimų politinės kampanijos dalyvių, kandidatų lygiateisiškumo principų.

4. Pareiga nuimti išorinę politinę reklamą tenka šią reklamą paskleidusiam asmeniui **per vieną mėnesį nuo galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo dienos.**

5. Asmenys, pažeidę šiame straipsnyje nustatytus išorinės politinės reklamos įrengimo ir skleidimo tvarkos reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

Išorinė politinė reklama (2). Rinkimų kodekso 98 straipsnis

3. Draudžiama įrengti ir skleisti išorinę politinę reklamą:

1) ant statinių, kuriuose veikia valstybės ir savivaldybių **institucijos ir įstaigos**;

2) valstybės ar savivaldybių valdomų įmonių naudojamose **viešojo transporto priemonėse** ir ant jų, **išskyrus atvejus**, kai reklamos plotai ar vaizdo transliavimo įrenginiai **priklauso ar yra perduoti naudotis tretiesiems asmenims**, kuriems valstybės ar savivaldybės įmonės negali daryti tiesioginio ar netiesioginio lemiamo poveikio;

3) automobilių keliuose ir jų sanitarinės apsaugos zonose, taip pat gatvėse ir prie jų, jeigu ji gali užstoti technines eismo reguliavimo priemones, kelio ženklus, pabloginti matomumą, akinti eismo dalyvius, atitraukti jų dėmesį ir taip **kelti pavojų eismo dalyviams**, taip pat jeigu ji imituoja kelio ženklus;

4) ant skulptūrų ir paminklų;

5) **50 metrų** atstumu aplink pastatą, kuriame **yra balsavimo patalpa**;

6) neturint žemės, statinių ar kitų objektų, ant kurių ar kuriuose ji įrengiama, savininko rašytinio sutikimo**. Fiziniai asmenys, leidžiantys įrengti išorinę politinę reklamą ant turimų reklamai skleisti skirtų specialių pateikimo priemonių (stendų, skydų, stulpų, vitrinų ir panašiai), ir juridiniai asmenys negali duoti sutikimo įrengti ar skleisti išorinę politinę reklamą neatlygintinai, išskyrus skelbimo lentas, kuriose visų asmenų skelbimai įprastai skelbiami neatlygintinai;**

7) saugomose teritorijose ir nekilnojamosiose kultūros vertybėse, taip pat jų teritorijose, išskyrus institucijos, atsakingos už kultūros vertybių apsaugą, ir saugomos teritorijos valdytojo nustatytas vietas.

VRK patvirtintos Išorinės politinės reklamos taisyklės

- 9.3. **Fiziniai asmenys**, laikydamiesi savanoriškumo principo, gali **neatlygintinai duoti rašytinį sutikimą** įrengti išorinę politinę reklamą kitose negu Taisyklių 6.6 papunktyje nurodytose vietose, tai yra tokiose, kuriose **nereikalingos specialios išorinės reklamos pateikimo priemonės** (**ant langų, tvorų ir panašiai**), arba **leisti** politinės kampanijos **dalyviui savo lėšomis** įsirengti specialias išorinės reklamos pateikimo **priemones.**

- 9.4. **Skelbimo lentose**, kuriose visų asmenų skelbimai įprastai skelbiami **neatlygintinai,** išorinė politinė reklama gali būti skelbiama tik tuo atveju, jeigu skelbimo lenta yra toje vietoje, **kurioje nedraudžiama skelbti politinę reklamą**. Skelbimo lentose išorinė politinė reklama gali būti skelbiama gavus skelbimo lentos valdytojo rašytinį sutikimą ar nesant jo išreikštos valios, kad draudžiama skelbti politinę reklamą (**pavyzdžiui, užrašas skelbimo lentoje, kad skelbti politinę reklamą draudžiama**). Skelbimo lentos valdytojas, sutikdamas ar nesutikdamas dėl politinės reklamos skleidimo, privalo laikytis politinės kampanijos dalyvių **lygiateisiškumo principo**. Politinės kampanijos dalyviai privalo laikytis skelbimų dydžių ribojimų, jeigu tokie nurodyti.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA

Kaip atskirti ir žymėti politinę reklamą?

Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas (1)

7. Atlygintina politinė reklama Apraše nustatyta tvarka turi būti:

7.1. **aiškiai atskirta** nuo kitos skleidžiamos informacijos, nepaisant skleidimo laikotarpio;

7.2. **aiškiai pažymėta** nurodant lėšų šaltinį **nuo politinės kampanijos pradžios** iki paskelbiant galutinius rinkimų ar referendumo rezultatus arba iki Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimo pripažinti referendumo paskelbimo iniciatyvą nutraukta įsigaliojimo dienos.

15. **Nuolat,** nepaisant to, ar vyksta kokia nors politinė kampanija, **atlygintina politinė reklama** turi būti atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos:

15.1. Skelbiant kaip atskirą informacijos vienetą**, negali būti sudedamoj**i kito straipsnio, laidos dalis ir panašiai. Politinė reklama turi būti skelbiama taip, kad **neklaidintų reklamos adresatų** dėl šios informacijos pateikimo **tikrojo tikslo**. Neturėtų būti sudaromas įspūdis, kad yra skleidžiama įprastinio, komercinio, meninio pobūdžio informacija, nors iš tikrųjų yra skleidžiama politinė reklama.

15.2. Ne politinės kampanijos laikotarpiu papildomai nurodoma, kad informacija užsakyta <...>

15.3. **Politinės kampanijos laikotarpiu atlygintina politinė reklama atskiriama, kaip nurodyta 15.1 papunktyje, ir žymima, kaip numatyta Apraše**.

9. Neatlygintinai skleidžiamai politinei reklamai Apraše nustatyti atlygintinos politinės reklamos žymėjimo ir atskyrimo reikalavimai netaikomi.

Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas (2)

17. Politinės reklamos žymėjimo užrašą sudaro šios sudedamosios dalys:

17.1. „Politinė reklama“;

17.2. „**apmokėta iš**“ („bus apmokėta iš“) **politinės kampanijos dalyvio**, kito politinę reklamą, rinkimų (referendumo) agitaciją apmokančio asmens pavadinimas arba vardas, pavardė (kilmininko linksniu) „PK sąskaitos.“, jeigu apmokėta iš **politinės kampanijos sąskaitos**, arba kitais atvejais „sąskaitos.“;

17.3. „Užsakė... (nurodomas konkrečios įmonės oficialus pavadinimas)“, jeigu nesutampa asmuo, kurio interesais paskleista politinė reklama, ir asmuo, užsakęs politinę reklamą;

17.4. „**Užs. Nr.** ... (nurodomas politinės reklamos užsakymo numeris)“. Rekomenduojama visai spausdintai politinei reklamai, privaloma – tik periodinėje spaudoje;

17.5. „**Tiražas:** (nurodomas spaudinių tiražas)“. Privaloma tik **politinės reklamos gaminiuose**, pavyzdžiui, lankstinukuose, plakatuose, kalendoriuose, žurnaluose ir kituose specialiai politinei reklamai skleisti pagamintuose leidiniuose;

17.6. užrašas, nurodantis viešosios informacijos rengėją ar **skleidėją ir spaustuvę ar gamintoją**, arba užrašas, nurodantis, kad politinės kampanijos dalyvis pats pasigamino politinės reklamos gaminį:

17.6.1. privalomas tik tokiuose politinės reklamos gaminiuose kaip: lankstinukuose, plakatuose, kalendoriuose, žurnaluose ir kituose **specialiai politinei reklamai skleisti pagamintuose leidiniuose**;

17.6.2. neprivalomas tik politinę reklamą skleidžiant periodinėje spaudoje, televizijoje, radijuje, internete ar kitais atvejais, kai pagal skleidimo būdą **žinomas informacijos skleidėjas**.

Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas (3)

21. Politinės reklamos, rinkimų (referendumo) agitacijos žymėjimo užrašas negali būti **trumpinamas ar kaip nors kitaip keičiamas**.

22. Politinės reklamos, rinkimų (referendumo) agitacijos žymėjimas (išreiškiamas vaizdu) turi būti atvaizduojamas **ta pačia kryptimi**, kaip politinės reklamos vaizdas ir reklamos tekstas. Užrašas turi būti vientisas (pateiktas vienoje vietoje), aiškiai **įskaitomas, nenutrinamas ir pateiktas kontrastiškame fone**. Politinės reklamos žymėjimas laiko prasme turi būti pateiktas vientisas ir negali atsirasti dinamiškų detalių. Politinės reklamos žymėjimas (išreiškiamas garsu) turi būti išsakomas tokiu pačiu **tempu ir garsumu**, kaip pačios reklamos turinys.

23. Politinės reklamos žymėjimas, atitinkantis Apraše nustatytą tvarką, turi būti nurodytas:

23.1. periodinėje spaudoje skelbiamoje **kiekvienoje politinėje reklamoje** ir kiekviename spausdintos politinės reklamos (skelbimo ar publikacijos) puslapyje, jeigu politinė reklama apima **daugiau kaip vieną puslapį**;

23.2. lankstinuko, specialaus leidinio **pirmajame ar paskutiniame atvarte**, matomoje vietoje,

23.3. **matomoje plakato pusėje**.

23.4. Jeigu reklaminis skydelis (angl. banner) sudarytas iš kelių besikeičiančių dalių, politinės reklamos **žymėjimas turi būti nuolat matomas**. Jeigu skleidžiamos politinės reklamos vienetas apima keletą būdų, formų, tokia reklama turi būti pažymėta pagal kiekvienam būdui taikomas taisykles ir reikalavimus.

24. Politinės reklamos žymėjimas **negali būti** pateikiamas pačios politinės reklamos teksto, paveikslėlio, garso takelio, vaizdo klipo ar panašiai **turinyje.**

28. Be kitų nustatytų reikalavimų, politinės reklamos žymėjimo užrašas privalo atitikti šiuos reikalavimus:

28.1. Užrašas nurodomas valstybine **lietuvių kalba** ir kalba, kuria paskleista politinė reklama.

28.2. Politinės reklamos žymėjimas gali būti įgarsintas skirtingu balsu ir balso tembru, negu įgarsintas reklamos tekstas. Papildomas muzikinis, garsinis fonas ar pašaliniai garsai politinės reklamos žymėjimo įgarsinimo metu laikytini **papildoma garsine informacija**, kurie yra draudžiami.

28.3. Politinės reklamos žymėjimo užrašui skirtame plote, išskyrus politinės reklamos žymėjimo užrašą, neturi būti **jokio kito teksto ar ženklų**.

Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas (4)

25. **Spausdintos** politinės reklamos ir publikuojamų politinių **reklaminių skydelių** žymėjimo užrašas turi būti juodos spalvos *Times new Roman* arba *Arial* šriftu baltame fone, juodos spalvos rėmelyje, ne mažesnių negu lentelėje pateikiamų dydžių:

26. Jeigu išorinės politinės reklamos, rinkimų (referendumo) agitacijai skirtos informacijos formatas didesnis, negu lentelėje nurodytas, nustatant žymėjimo dydį punktais, turi būti įvertinamas politinės reklamos, rinkimų (referendumo) agitacijai skirtos **informacijos tvirtinimo nuotolis nuo artimiausios vietos, kurioje reklama bus matoma.** Žymėjimas turi būti tokio dydžio, kad būtų įskaitomas nenaudojant papildomų priemonių vaizdui pritraukti.

Formatas	A7	A6	A5	A4	A3	A2
Žymėjimo dydis punktais	5	7	8	10	12	20
Rėmelio dydis punktais	1	1,4	1,6	2	2,2	4

Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas (5)

30. Kai politinė reklama, rinkimų (referendumo) agitacijai skirta informacija skleidžiama **vaizdo (garso) įrašais** ar tiesioginių transliacijų metu

<...>

31. Kai politinė reklama, rinkimų (referendumo) agitacijai skirta informacija skleidžiama **tik garso įrašais** ar tiesioginių transliacijų metu

<...>

32. Kai politinė reklama, rinkimų (referendumo) agitacija skleidžiama **socialiniuose tinkluose** ar įvairiose nuotraukų, įrašų ar panašiose dalijimosi svetainėse:

32.1. **atlygintinai** (ar numatant atsilyginti) skleidžiama informacija turi būti **pažymėta pagal Apraše nustatytus reikalavimus**;

32.2. politinės reklamos žymėjimas turi būti **neatskiriama politinės reklamos** (gaminio, skelbimo) dalis dėl to, kad, kitiems vartotojams **pasidalijus nuoroda savo paskyroje ar svetainėje, politinės reklamos žymėjimas išliktų**;

32.3. <...>

Pagal Rinkimų kodekso 97 straipsnio 3 dalį **politine reklama nelaikomi:**

1) **rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu** neatlygintinai (ir nenumatant atsilyginti) skleidžiami įprastiniai informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių organizacijų, kandidatų veiklą, išskyrus atvejus, kai tokiais pranešimais yra agituojama;

2) **rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu** visuomenės informavimo priemonėmis neatlygintinai, laikantis objektyvumo ir rinkimų politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumo principų viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų skleidžiama informacija apie rinkimų programas;

3) **ne rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu** <...>

VRK patvirtintos Rekomendacijos dėl politinės reklamos skleidimo ir vertinimo

Politine reklama paprastai nelaikomi:

10.1. politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastiniai informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių organizacijų, kandidatų veiklą, susijusią su kandidato **darbine ar nuolatinio pobūdžio visuomenine veikla**. Pavyzdžiui, reportažas apie valstybės pareigūno susitikimą su Europos Sąjungos institucijų atstovais ar kolegomis iš kitų valstybių narių;

10.2. rinkimų **štabo,** politinės organizacijos būstinės informacinė iškaba (stendas, skydas ir kt.), kai ji yra pakabinta ant (ar pastatyta šalia) pastato (patalpos), kuriame yra įsikūręs stacionarus rinkimų štabas, politinės organizacijos būstinė. <...>;

10.3. **naujienų portaluose veikiančiuose specialiai rinkimų ar referendumo laikotarpiu ar politikų nuomonėms skirtuose skyreliuose / rubrikose**, kuriuose (-iose) suteikiama teisė pasisakyti visiems politikams, visuomenės atstovams, rinkėjams visais aktualiais klausimais, neatlygintinai skelbiami valstybės politikų, kandidatų, kitų politinės kampanijos dalyvių, politinių organizacijų narių pranešimai ir komentarai, **kuriuose nėra pateikiama rinkimų programa**, jos dalis, nuostatos arba nuorodos į politinės kampanijos dalyvių ar politinių organizacijų interneto svetaines;

10.4. <...>

10.5. trečiųjų asmenų neatlygintinai platinama informacija apie politines organizacijas, kandidatus, kitus politinės kampanijos dalyvius tol, kol jai parengti nereikia finansinio indėlio. Siekiant neklaidinti informacijos gavėjų dėl tikrojo informacijos paskelbimo tikslo, rekomenduojama pažymėti nurodant informacijos rengėją (užsakovą). Pavyzdžiui, nevyriausybinės organizacijos pateikiama informacija apie tai, kaip Lietuvos Respublikos Seimo ar konkrečios savivaldybės tarybos nariai balsavo organizacijos veiklos srities klausimais (žmogaus teisės, sporto politika ir pan.).

VRK patvirtintos Rekomendacijos dėl politinės reklamos skleidimo ir vertinimo

Politine reklama paprastai laikomi:

11. Politine reklama paprastai laikoma viešai skelbiama informacija, nepriklausomai nuo jos pateikimo formos (komentarai, straipsniai, laidos, vaizdo ir garso įrašai ir pan.):

11.1. dažniau negu įprastai kartojama visuomenės informavimo priemonių neatlygintinai skelbiama informacija <...>

11.2. **informacija, pranešimai, skelbiami komercinei reklamai įprastais būdais ir formomis** (įskaitant reklaminius skydelius (angl. banner), iššokančius langus (angl. pop-up window), iššokančius pranešimus (angl. pop-up notifications), bėgančias eiluteis, plakatus ir kt., bet jais neapsiribojant);

11.3. kuria yra agituojama balsuoti **už arba prieš** politinę organizaciją, kandidatą, kitą politinės kampanijos dalyvį arba balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą;

11.4. **parašus renkančių (parašų rinkimų organizuojančių) asmenų skelbiama informacija apie parašų rinkimo tikslą (kandidato ar referendumo iniciatyvai paremti**);

11.5. be papildomos informacijos, visuomenės informavimo priemonėje skelbiama **kandidato nuotrauka, atvaizdas** ar kita panašaus pobūdžio vizualinė informacija, taip pat kai skelbiami politinės organizacijos ar politinės kampanijos dalyvio **logotipas** (išskyrus rinkimų štabo informacinę iškabą, atitinkančią Rekomendacijų 10.2 papunktyje nurodytus reikalavimus), politinės organizacijos, kandidato, politinės kampanijos dalyvio **rinkimų numeris, rinkimų šūkis bei raginimas balsuoti**;

11.6. **sveikinimai** valstybės švenčių, atmintinų dienų ar kitomis progomis, iliustruoti politinės organizacijos ar kampanijos dalyvio **logotipu ar kandidato nuotrauka**, arba jeigu sveikinime pateikiamas rinkimų **šūkis**, arba jeigu sveikinimą asmuo **pasirašo kaip kandidatas, politinės kampanijos dalyvis** ir pan.;

11.7. kuria neįprastai dažnai (pavyzdžiui, dažniau nei apie kitus panašaus pobūdžio ar anksčiau rengtus tokius pat renginius) viešinamas politinės kampanijos dalyvio **renginių rėmimas, mecenavimas** ir kt.;

11.8. kuria skleidžiama **neigiama informacija** apie asmenį, politinę organizaciją ar jų veiklą, kuria raginama atitinkamai balsuoti ar kitaip siekiama, kad jie nebūtų išrinkti;

11.9. kuria siekiama daryti **įtaką rinkimų ar referendumo rezultatams** ar paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojami valstybės politikas, politinė organizacija, jos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų **idėjos, tikslai ar programa**.

Bendrosios VRK rekomendacijos

- **Anonsų**, kuriuose yra politinės reklamos, skleidimui taikomi tokie patys reikalavimai, kaip ir politinei reklamai.

(Rekomendacijų 18 punktas)

- Užtikrinant neįgaliesiems politines teises ir galimybę jas įgyvendinti lygiai su kitais asmenimis, rekomenduojama pagal galimybes politinę reklamą pritaikyti klausos, regos ir sutrikusio intelekto negalią turintiems rinkėjams.

(Rekomendacijų 25 punktas)

❖ 25 punktas įtrauktas atsižvelgiant į Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos 29 straipsnį, numatantį, kad „*Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina neįgaliesiems politines teises ir galimybę jas įgyvendinti lygiai su kitais asmenimis*“.

Draudimas vykdyti rinkimų agitaciją naudojantis tarnybine padėtimi. Rinkimų kodekso 102 straipsnis

1.Vykdant rinkimų agitaciją, **draudžiama naudotis tarnybine padėtimi** <...> **pavesti tai daryti kitiems asmenims** ar kaip nors kitaip naudojantis tarnybine padėtimi arba <...> institucijų finansiniais ar kitais resursais bandyti paveikti rinkėjų valią. <...> draudžiama naudotis tarnybine padėtimi – **sudaryti sau ar kitiems išskirtines rinkimų agitacijos sąlygas**.

2. Pareigas <...> einantis kandidatas, <...> gali pasisakyti tik šio kodekso nustatyta tvarka. **Jeigu kandidatas dėl einamų pareigų turi per visuomenės informavimo priemones pranešti svarbių žinių, tai jis gali padaryti laikydamasis draudimo agituoti.** Jeigu nustatoma, kad tokio pranešimo, transliuojamo tiesiogiai, metu buvo agituojama, atsakingu asmeniu yra laikomas agitavęs asmuo. Visuomenės informavimo priemonė privalo užtikrinti, kad skelbiant įrašą agitacija būtų pašalinta.

3. Valstybės, savivaldybės ir Europos Sąjungos institucijų, įstaigų ar organizacijų arba organų, taip pat verslo, komercijos bei kitų privačių įstaigų ar įmonių darbuotojams draudžiama vykdyti rinkimų agitaciją tose institucijose, įstaigose, organizacijose arba organuose ar įmonėse nustatytu oficialiu darbo laiku, išskyrus atvejus, kai rinkimų agitacija vykdoma darbuotojų atostogų metu.

<...>

Kompromituojančios informacijos skelbimas ir atsakomoji nuomonė

100 straipsnis. Rinkimų politinės kampanijos dalyvį, kandidatų sąrašą ar kandidatą kompromituojančios informacijos skelbimas ir atsakomoji nuomonė

1. Paskelbus kandidatus ir kandidatų sąrašus, rinkimų politinės kampanijos dalyvis, kandidatų sąrašas ar kandidatas turi teisę pareikšti reikalavimą paskelbti atsakomąją nuomonę apie juos kompromituojančią informaciją paskelbusiai visuomenės informavimo priemonei. Kompromituojančia informacija pripažįstama tokia informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjus, kad šie nebalsuotų už rinkimų politinės kampanijos dalyvį, kandidatų sąrašą ar kandidatą, ir kurioje pranešama šį dalyvį, kandidatų sąrašą ar kandidatą neigiamai apibūdinanti žinia. <...>

2. Kompromituojančią informaciją **draudžiama skelbti visuomenės informavimo priemonėje likus 3 dienoms iki rinkimų, taip pat paskutiniame iki rinkimų periodiniame leidinyje. Visuomenės informavimo priemonė, paskelbusi kompromituojančią informaciją apie rinkimų politinės kampanijos dalyvį, kandidatų sąrašą ar kandidatą, privalo suteikti jiems teisę pareikšti atsakomąją nuomonę.** Atsakomąją nuomonę sudaro trumpas paskelbtos kompromituojančios informacijos išdėstymas ir atsakymas. <...>

3. <...>

4. <...>

5. Atsakomoji nuomonė neskelbiama rinkimų agitacijos draudimo laikotarpiu. Kompromituojančios informacijos ir atsakomosios nuomonės paskelbimas draudžiamu laikotarpiu užtraukia viešosios informacijos rengėjo ar platintojo vadovui atsakomybę pagal įstatymus.

6. Šio straipsnio nuostatos mutatis mutandis taikomos ir asmenims, kompromituojančią informaciją paskelbusiems interneto svetainėje ar socialinio tinklo paskyroje.

97 straipsnis. Politinės reklamos skleidimas visuomenės informavimo priemonėmis

2. Viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai **gali atsisakyti skleisti politinę reklamą**, kurioje yra kitas politines organizacijas ar rinkimų politinės kampanijos dalyvius ir (ar) jų keliamus kandidatus **kompromituojančios medžiagos**, jeigu **atsisakoma prisiimti galimas atsakomosios nuomonės paskleidimo išlaidas.**

Rinkimų agitacijos draudimas. Rinkimų kodekso 103 straipsnis

I turas nuo 2023-03-05 0:00
II turas nuo 2023-03-19 0:00

1. **Rinkimų agitacija,** įskaitant ir kitų tuo metu vykstančių rinkimų ir referendumų agitaciją, neatsižvelgiant į jos būdus, formas ir priemones**, draudžiama likus 7 valandoms iki balsavimo rinkimų dieną pradžios ir rinkimų dieną iki balsavimo pabaigos**. Išimtys taikomos **išorinei politinei reklamai, ne vėliau kaip paskutinę darbo dieną iki prasidedant šiam rinkimų agitacijos draudimui** iškabintai ne arčiau kaip **50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsavimo patalpa**, ir rinkimų politinės kampanijos dalyvių neatlygintinai skleidžiamai informacijai (pranešimams, įrašams), kuri nėra laikoma rinkimų agitacija, rinkimų politinės kampanijos dalyviams, jų iškeltiems kandidatams priklausančiose interneto svetainėse ir asmeninėse socialinių tinklų paskyrose.

2. **Balsavimo iš anksto metu rinkimų agitacija draudžiama balsavimo patalpoje ir 50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsuojama.**

3. Rinkimų agitacija nelaikoma informacija apie vykstančius rinkimus, rinkimų svarbą valstybės gyvenimui, atvykusių balsuoti rinkėjų skaičių, dokumentus, kuriuos būtina turėti balsuojant, ar kita informacija, kuria nėra raginama nedalyvauti rinkimuose, balsuoti už arba prieš kandidatą ar kandidatų sąrašą, **taip pat ne rinkimų politinės kampanijos dalyvio kvietimas atvykti balsuoti.**

Išorinės politinės reklamos taisyklėse numatyta, kad: Politinė reklama ant transporto priemonių ar kitų judančių objektų, ar įrenginių **negalima rinkimų (referendumo) agitacijos draudimo laikotarpiu,** tokios transporto priemonės ar kiti judantys objektai, ar įrenginiai **negali būti naudojami ir laikomi viešosiose vietose ir (ar) arčiau kaip 50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsavimo patalpa** (14 punktas).

Draudimas papirkti rinkėjus. Rinkimų kodekso 101 straipsnis

1. Nuo rinkimų politinės kampanijos pradžios, tai yra nuo rinkimų datos paskelbimo iki rinkimų dienos, taip pat rinkimų dieną draudžiama **tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti rinkėjų balsus, dovanomis, paslaugomis ar kitokiu atlyginimu** skatinti rinkėjus dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, numatomą kelti kandidatu, kandidatą arba kandidatų sąrašą, taip pat žadėti rinkėjams už balsavimą atsilyginti po rinkimų, turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl tam tikrų politinių organizacijų, kandidatų arba numatomų kelti kandidatais asmenų, ir taip trukdyti asmenims įgyvendinti rinkimų teisę.

2. Rinkėjų papirkimu nelaikomas informacinės medžiagos (veiklos ar rinkimų programos, biografijos ar kitokių **informacinio turinio lankstinukų, kalendorių, atvirukų, lipdukų ir panašiai) platinimas.**

3. Rinkėjų papirkimo faktus Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka savo veiklos laikotarpiu tiria apygardų, savivaldybių rinkimų komisijos, taip pat Vyriausioji rinkimų komisija. Apygardų, savivaldybių rinkimų komisijų sprendimai gali būti skundžiami Vyriausiajai rinkimų komisijai. **Vyriausioji rinkimų komisija sprendimą apie nustatytą rinkėjų papirkimo faktą paskelbia savo interneto svetainėje kartu su šį straipsnį pažeidusio kandidato pasižadėjimu laikytis draudimo papirkti rinkėjus**. Rinkėjų papirkimo faktus pripažinus šiurkščiu šio kodekso pažeidimu, atsiranda šiame kodekse ir kituose įstatymuose nustatytos pasekmės.

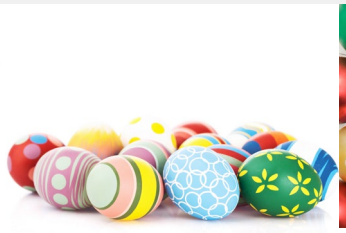
Pavyzdžiai, kada išimtys netaikomos:

Sąraše išvardyti dalykai turėtų būti simbolinio pobūdžio, t. y. neturintys kokios nors didelės pridėtinės materialinės vertės.

Pvz:

- kalendorius neturėtų būti odiniais viršeliais su vos įžiūrimu partijos logotipu, nes kalendoriai turėtų būti skirti išimtinai rinkimų (referendumo) agitacijai.
- vietoj rinkimų programos neturėtų būti spausdinama receptų knyga.
- vietoj įprastinių lipdukų su politinės partijos simbolika neturėtų būti dalijami lipdukai kiaušiniams marginti (lipdukai turi būti pažymėti).
- grožinio ar kitokio pobūdžio knygos negali būti laikomos ataskaita ar rinkimų programa.

Teismo sprendimas dėl tradicinės tęstinės veiklos nelaikymo išimtimi:

Vilniaus apygardos teismas 2020 m. kovo 5 d. sprendime administracinėje byloje Nr. eI3-961-484/2020 yra pažymėjęs, kad **dovanos ar kitoks materialus ir nematerialus atlygis, neatlygintinos paslaugos suteikimas rinkėjui rinkimų kampanijos metu besąlygiškai laikomas rinkėjo papirkimu.** Kitoks įstatymo aiškinimas sudarytų sąlygas kandidatams <...> piktnaudžiauti esama situacija, nesilaikyti nustatyto draudimo papirkti rinkėjus ar rinkimų teisę turinčius asmenis. **Dovana, suteikta rinkėjui ar rinkimų teisę turinčiam asmeniui, prasidėjus politinei kampanijai, negali būti pateisinama šventėmis ar kitomis aplinkybėmis.**

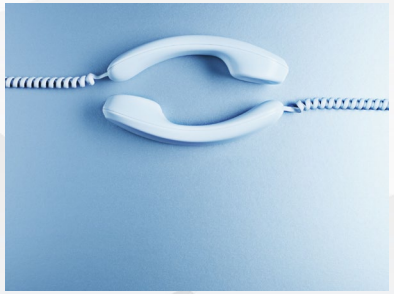
Faktinės aplinkybės: Kandidatų dovanos globos namuose Šv. Kalėdų proga, kurios nurodoma, kad buvo dovanojamos ne pirmus metus, buvo įteikiamos maišeliuose pažymėtuose partijos logotipu, o kartu buvo įteikiamas ir atvirukas pažymėtas kaip politinė reklama.

< https://eteismai.lt/byla/246994770731373/eI3-961-484/2020 >

Taip pat primintina

- Politinės reklamos į pašto dėžutes neturėtų gauti to nepageidaujantys asmenys

- Rekomendacija dėl asmens duomenų tvarkymo rinkimų metu

Pvz., primintina, kad net ir atsitiktinai sugeneruotas telefono ryšio numeris yra laikytinas asmens duomenimis.

Ačiū už Jūsų dėmesį.

Jūsų klausimų visada laukiama **TTskyrius@vrk.lt**

Tel. (8 5) 239 6970, El. p. estera.miezyte@vrk.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA